

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра загальної, вікової та педагогічної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
О.Б. Жильцов
2015 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія міжстатевих відносин

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки **всі напрями підготовки**

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність

спеціалізація

(шифр і назва спеціальності)

інститут, факультет, відділення

(назва спеціалізації)

(назва інституту, факультету, відділення)

Робоча програма Психологія міжстатевих відносин
для студентів всіх напрямів підготовки

Розробники: Кутішенко Валентина Петрівна, кандидат психологічних наук,
доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри загальної, вікової та
педагогічної психології

Протокол від "29" серпня 2014 року № 1

Завідувач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

 (О.П. Сергєєнкова)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини Н.А. Клішевич

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча програма курсу «Психологія міжстатевих відносин» розроблена з урахуванням вимог щодо удосконалення підготовки майбутніх фахівців до вирішення широкого спектра соціально-психологічних проблем з якими їм доведеться стикнутися у особистому житті та професійній діяльності. Позаяк в суспільстві сформувалася нагальна потреба в висококваліфікованих спеціалістах, здатних будувати продуктивні партнерські стосунки на різних рівнях міжособистісної взаємодії, по-новому реконструювати Я-образ і життєві сценарії, нав'язані системою статево ролевих уявлень, оцінити свої можливості, визначити перспективи життєтворчості, активізувати особистісні ресурси для вибору суб'єктивних стратегій самореалізації.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до алгоритму вивчення навчального матеріалу спецкурсу «Психологія міжстатевих відносин», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Зміст даного курсу зорієнтовано на аналіз розвитку досліджень міжстатевих взаємовідносин в контексті психологічного знання. Програма курсу складається із двох модулів: «Теоретичні основи психології міжстатевих відносин» та «Психологічні особливості основних видів взаємовідносин між чоловіком і жінкою».

Спецкурс «Психологія міжстатевих відносин» є складовою частиною дисциплін гуманітарного циклу і покликаний ознайомити студентів різних спеціальностей з найбільш актуальними психологічними і культурними проблемами сучасності. Його вивчення передбачає розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки висококваліфікованих фахівців, зокрема: опанування системою знань про закономірності поведінки і діяльності людей, зумовлених приналежністю їх до певної статі, специфічні соціально-психологічні детермінанти статевої диференціації і ієрархічності в різних сферах життєдіяльності і в різні вікові періоди.

Мета курсу: розкрити специфіку взаємовідносин чоловіка і жінки та психологічні закономірності їх конструктивного становлення на різних рівнях міжособистісної взаємодії.

Завдання курсу:

1. Ознайомити слухачів з підходами до проблеми статі і взаємовідносин чоловіка і жінки у різних психологічних концепціях.
2. Проаналізувати особливості біологічної та соціальної детермінованості психологічних відмінностей статей.
3. Висвітлити специфіку різних рівнів гендерних взаємовідносин та особливості їх гармонізації.
4. Розкрити психологічні особливості основних форм та видів взаємовідносин між чоловіком і жінкою.

б. Сприяти формуванню у молодого покоління здатності аналізувати чоловічу та жіночу психологію з метою встановлення продуктивних партнерських стосунків статей на різних рівнях міжособистісної взаємодії.

В результаті засвоєння модулів студенти повинні **знати**:

- підходи до проблеми статі і взаємовідносин чоловіка і жінки у різних філософських та психологічних концепціях;
- психологічні відмінності статей та їх детермінованість;
- гендерні стереотипи і шляхи їх подолання;
- специфіку психології романтичних взаємовідносин між чоловіком та жінкою;
- особливості сексуальних взаємовідносин чоловіка і жінки;
- психологічні особливості сімейної взаємодії чоловіка і жінки та її гармонізації.

На основі цих знань під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти повинні **вміти**:

- осмислено використовувати термінологічний апарат;
- аналізувати гендерні характеристики особистості та їх детермінанти;
- використовувати гендерний підхід в повсякденній професійній діяльності та прийоми ефективної комунікації для успішної взаємодії з представниками протилежної статі;
- аналізувати специфіку чоловічої та жіночої психології з метою встановлення продуктивних партнерських стосунків статей на різних рівнях міжособистісної взаємодії.

Курс “Психологія міжстатевих відносин” передбачає тісний зв’язок з дисциплінами: загальна, вікова та педагогічна психологія, соціальна психологія, психології особистості, психодіагностика, філософії і культурології та інші.

Обсяг курсу «Психологія міжстатевих відносин», відведено до навчального плану, становить 72 год., із них 16 год. – лекції, 12 год. – семінарські заняття, 4 год. – індивідуальна робота, 36 год. – самостійна робота, 4 год. – модульний контроль.

Форма підсумкового контролю – залік.

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 2	Всі напрями підготовки	Нормативна	
Модулів – 2		Рік підготовки	
Змістових модулів – 2	Для різних спеціальностей	3- й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 72		6-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2		Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	16 год.
	Практичні, семінарські		
	12 год.		
	Лабораторні		
	год.		год.
	Самостійна робота		
	32 год.		год.
	Індивідуальні завдання:		
	4 год.		
	Вид контролю:		
Залік	залік		

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Лабораторних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль I. Теоретичні основи психології міжстатевих відносин									
1	Проблеми статі в класичних психологічних концепціях	11	5	2		2	1	6	
2	Особливості біологічної та соціальної детермінованості психологічних відмінностей статей.	12	6	2		4		6	
3	Теорія гендера у сфері міжособистісних відносин	13	5	2		2	1	6	2
Разом		36	16	6		8	2	18	2
Змістовний модуль II. Психологічні особливості основних видів взаємовідносин між чоловіком і жінкою									
4	Психологія романтичних взаємовідносин між чоловіком та жінкою	12	6	4		2		6	
5	Особливості сексуальних взаємовідносин чоловіка і жінки	9	3	2			1	6	
6	Психологічні особливості сімейної взаємодії чоловіка і жінки	15	7	4		2	1	6	2
Разом		36	16	10		4	2	18	2
Разом за навчальним планом		72	32	16		12	4	36	4

III. ПРОГРАМА

Змістовний модуль I. Теоретичні основи психології міжстатевих відносин

Тема 1. Проблема статі і взаємовідносин чоловіка і жінки в класичних психологічних концепціях

Стать і гендер. Проблема статі в роботах західноєвропейських (Ф. Ніцше, А. Шопенгауер) і російських (В. Соловйов, С. Булгаков, Н. Бердяєв) філософів 19-20 століття. Патріархальні установки в психології (О. Вейнінгер, Г. Лебон, Ч. Ламброзо, Ж.-М. Шарко, Г. Моделі).

Біологічний детермінізм як основа статевої концепції у психології. Стать і сексуальність в класичному психоаналізі. Ідеї традиційного фрейдизму: бісексуальності, едипового комплексу і комплексу кастрації як основні етапи процесу статевої ідентифікації. Проблема статі в аналітичній психології К.Г. Юнга. Архетипи Аніми і Анімусу як компоненти психіки чоловіка і жінки. Інтеграція Аніми / Анімусу як необхідний етап процесу індивідуалізації.

Аналіз міжстатевих взаємин в індивідуальній психології А. Адлера. Ієрархія статевих ролей і чоловіче домінування в суспільстві. Проблеми рівності в шлюбі. Психологія жінки К. Хорні. Критика фрейдистського погляду на жінку як неполноцінного чоловіка. Взаємовідносини між чоловіками і жінками з точки зору Е. Фромма. Жіночо-чоловіча полярність як основа для міжособистісного творення. Специфіка жіночої і чоловічої сексуальності. Зріле кохання як акт віддавання себе. Е. Еріксон і його гіпотеза про формування ідентичності в онтогенезі під впливом культурно-соціального середовища. Складність досягнення своєї ідентичності жінкою.

Особливості вивчення психологічних особливостей чоловіка і жінки у вітчизняній психологічній науці (Ю.Є. Альошин, М.В. Бураков, І.С. Клеціна, І.С. Кон, Л.В. Попов, Н.К. Радін та інші).

Основні поняття: стать, гендер, рівність, едипів комплекс, статева ідентифікація, аніма, анімус, статеві ролі, міжстатеві взаємини.

Семінар 1. Проблема статі в класичних психологічних концепціях

Тема 2. Особливості біологічної та соціальної детермінованості психологічних відмінностей статей

Статева диференціація, як ключове поняття аналізу психології взаємовідносин між чоловіком і жінкою. Особливості біологічної детермінованості відмінностей чоловіка і жінки.

Психомоторні здібності у чоловіків і жінок. Когнітивні здібності чоловіків і жінок (сенсорно-перцептивні здібності, увага, пам'ять, інтелект, математичні здібності, мовні здібності, просторові здібності). Креативність.

Відмінності в сфері мотивації і потреб. Самоповага і самооцінка. Відмінності в цінностях та інтересах. Ставлення до моралі, чесності і неправди.

Відмінності в проявах агресії. Прагнення до лідерства і домінування, незалежність. Конформність. Особливості спілкування чоловіків і жінок. Відмінності в структурі соціального інтелекту. Відмінності в проявах емпатії і емоційності.

Екзистенціальні відмінності (ставлення до смерті, суїцидальна поведінка тощо).

Природа відмінностей, їх соціальна оцінка і динаміка. Вплив гендерних відмінностей на індивідуальний життєвий шлях чоловіка і жінки, можливість їх самореалізації.

Основні поняття: статева дифференціація, індивідуальний життєвий шлях, екзистенціальні відмінності, гендерні відмінності, самореалізація, біологічна і соціальна детермінованість.

Семінари 2-3. Чоловік і жінка: спільне і відмінне.

Тема 3. Теорія гендера у сфері міжособистісних відносин

Рівні аналізу гендерних взаємовідносин: макрорівень, рівень міжгрупових відносин, рівень міжособистісних відносин.

Аналіз гендерних взаємовідносин на макрорівні: «суспільство – група, особистість», «культура – група, особистість». Андроцентричний характер сучасної культури. Гендерні уявлення про маскуліність і фемініність, їх змістовні характеристики.

Аналіз гендерних взаємовідносин на рівні: «група – група». Міжгрупова взаємодія. Чоловік і жінка як представники двох великих соціальних груп. Соціальні стереотипи як соціально-психологічні детермінанти міжгрупових взаємин. Зміст, функції та механізми виникнення гендерних стереотипів. Стереотипні образи чоловіків і жінок в популярній пресі, телевізійних і рекламних програмах.

Аналіз гендерних взаємовідносин на рівні: «особистість – особистість». Проблема особистісної самореалізації чоловіків і жінок у сфері сімейних і професійних взаємовідносин.

Помилки спілкування. Ази безконфліктної взаємодії. Стратегічна схема побудови партнерських взаємовідносин. Орієнтація на більш здорові і гармонійні взаємини нового типу.

Основні поняття: гендерні уявлення, гендерні стереотипи, гендерні установки, гендерна ідентичність, безконфліктна взаємодія, партнерські взаємовідносини.

Семінар 4. Гендерні стереотипи і шляхи їх подолання.

Змістовний модуль II. Психологічні особливості основних видів взаємовідносин між чоловіком і жінкою

Тема 4-5. Психологія романтичних взаємовідносин між чоловіком та жінкою

Близькі взаємини: друзі і романтичні партнери.

Початкові чинники процесу атракції. Формування гарного враження. Показники фізичної привабливості. Симпатія, любов і міжособистісна сензитивність (Е.Аронсон). Репродуктивні стратегії і атракція: відмінності між чоловіками і жінками.

Причини та ознаки закоханості. Закоханість і кохання. Психологічний аналіз кохання (Л.Гозман).

Підходи до структури кохання. Трьохкомпонентна теорія кохання Р. Стернберга.

Типологія кохання. Д.А.Лі: 1. Ерос – пристрасть прагнення до повного фізичного володіння; 2) людус – гедоністичне кохання-гра 3) строге – спокійне, тепле, надійне кохання-дружба; 4) прагма – розсудливе кохання за розрахунком (людус і строге); 5) манія – ірраціональне кохання-одержимість(залежність); 6) агапе – безкорисне кохання самовіддача (ерос і строге). Ключі до видів кохання.

Проблеми самотності та нерозділеного кохання.

Динаміка емоційних взаємин. Розвиток кохання у віковому контексті (Джеймс Холліс). Кохання і сім'я.

Основні поняття: закоханість, романтичне кохання, атракція, симпатія, міжособистісна сензитивність, репродуктивні стратегії, ерос, людус, строге, прагма, манія, агапе.

Семінар 5. Психологія романтичних взаємин.

Тема 6. Особливості сексуальних взаємовідносин чоловіка і жінки

Поняття «сексуальність». Структура та рівні сексуальності. Взаємозв'язок особистостісних характеристик, статевої конституції і сексуальної поведінки людини. Схема сексуальної поведінки.

Етапи психосексуального розвитку чоловіка. Становлення статевої свідомості у чоловіків. Типи сексуальної мотивації чоловіків. Специфіка жіночої сексуальності. Етапи становлення сексуальності жінки.

Закони статевого тяжіння. Сексуальний потяг і стрес. Жіноча і чоловіча шкала оцінок значущих характеристик постійного сексуального партнера. Інтимність як поєднання симпатії, вдячності і еротичної прив'язаності чоловіка і жінки. Правила інтимності. Страх інтимності.

Сексуальне життя в шлюбі. Причини сексуальної незадоволеності в шлюбі чоловіків і жінок. Причини позашлюбних стосунків.

Основні поняття: психосексуальний розвиток, інтимність, статева самосвідомість, статева конституція, сексуальна поведінка, сексуальна мотивація, сексуальність, сексуальна незадоволеність.

Тема 7-8. Психологічні особливості сімейної взаємодії чоловіка і жінки

Дошлюбна поведінка партнерів як чинник благополучних сімейних стосунків. Вибір шлюбного партнера. Теорія вибору партнера З.Фрейда. Інструментальна теорія вибору подружнього партнера Р. Сентерса. Теорія

«стимул-цінність-роль» Б.Мурнштейна. Теорія сімейних систем Мк.Колдріка.

Мотивація одруження: кохання, духовна близькість, матеріальний розрахунок, психологічна відповідність, моральні розрахунки. Види мотивації. Пастки одруження - види мотивів, що не усвідомлюються (Добрович А.Б.).

Шлюб і кохання. Етапи розвитку кохання в сім'ї.

Цінності шлюбних взаємин. Шлюбна адаптація, інтимність, автономія партнерів. Вторинна адаптація.

Зовнішні та внутрішні чинники стабільності шлюбних взаємин. Динаміка сімейних проблем. Чинники успішності сімейних взаємин. Специфіка сімейного спілкування. Умови успішного міжособистісного спілкування. Чоловічі та жіночі риси, які забезпечують успішність шлюбних взаємин. Причини сімейних конфліктів та способи їх усунення.

Взаємини домінування в сім'ї. Відносини рівноправ'я і співробітництва.

Основні поняття: мотивація одруження, психологічна відповідність, пастки одруження, шлюбні взаємини, шлюбна адаптація, автономія партнерів, сімейні конфлікти.

Семінар 6. Психологія сімейної взаємодії.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Психологія міжстатевих відносин»

Разом: 72 год., із них 16 год. – лекції, 12 год. – семінарські заняття, 8 год. – індивідуальна робота, 32 год. – самостійна робота, 4 год. – модульний контроль, підсумковий контроль – залік.

Назва модуля	Теоретичні основи психології міжстатевих відносин	Психологічні особливості основних видів взаємовідносин між чоловіком і жінкою
Кількість балів за модуль	57 б	47 б
Теми лекцій	1. Проблеми статі в класичних психологічних концепціях 2. Особливості біологічної та соціальної детермінованості психологічних відмінностей статей. 3. Теорія гендера у сфері міжособистісних відносин 3 б	4-5. Психологія романтичних взаємовідносин між чоловіком та жінкою 6. Особливості сексуальних взаємовідносин чоловіка і жінки 7-8. Психологічні особливості сімейної взаємодії чоловіка і жінки 5б
Теми семінарських занять	1. Проблема статі в класичних психологічних концепціях 2-3. Чоловік і жінка: спільне і відмінне 4. Гендерні стереотипи і шляхи їх подолання 24 б	5. Психологія романтичних взаємин 6. Психологія сімейної взаємодії 12 б
Самостійна робота	Виконання сам. завдань до модуля (див роз. VI.) 5б	Виконання сам. завдань до модуля (див роз. VI.) 5б
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 25 б	Модульна контрольна робота 2 25 б

Індекс перерахунку: 1,04

V. ПЛАНИ
СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
Змістовний модуль І. Теоретичні основи психології міжстатевих відносин

Семінар 1

Тема: Проблема статі в класичних психологічних концепціях (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Стать і сексуальність в в класичних психологічних концепціях.
2. Особливості вивчення психологічних особливостей чоловіка і жінки у вітчизняній психологічній науці

II. Психологічна самодіагностика.

Перший етап. Робота з методиками:

1. Тест Куна и Макпартленда "Хто Я?".
2. Опитувальник С. Беєм.
3. Тест Лірі.

Другий етап. Соціально-психологічний портрет (гендерний аспект)

Студенти на основі даних, отриманих при визначенні специфіки своїх гендерних характеристик, виконують письмову роботу: мій соціально-психологічний портрет.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 6.

Додаткова література: 12, 16, 17, 20, 21, 30, 36, 41, 43.

Семінар 2-3

Тема: Чоловік і жінка: спільне і відмінне (4 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Природа відмінностей між чоловіком і жінкою, їх соціальна оцінка і динаміка.

II. Перегляд і обговорення відеофільму "Чоловік і жінка" (Великобританія, BBC, 1997 /документальний серіал тривалість 300 хв. в 3-х частинах, ведучий — учений Десмонд Морріс. Частина 1 «Подібні і різні. Мова тіла».

Основна література: 2, 3, 4, 5.

Додаткова література: 24, 27, 29, 33, 43, 50, 62, 65, 66.

Семінар 4

Тема: Гендерні стереотипи і шляхи їх подолання (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Рівні аналізу гендерних взаємовідносин.
2. Гендерні стереотипи як соціально-психологічні детермінанти міжгрупових взаємин

II. Психологічний тренінг "Гендерні стереотипи і шляхи їх подолання"
Обговорення проблеми «За що мені подобаються і не подобаються чоловіки (жінки).» «Що я думаю про "жіноче" і "чоловіче" у вихованні».

Основна література: 2, 5, 8.

Додаткова література: 11, 15, 19, 23, 24, 27, 31, 33, 34.

Змістовний модуль II. Психологічні особливості основних видів взаємовідносин між чоловіком і жінкою

Семінар 5

Тема: Психологія романтичних взаємин (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Початкові чинники процесу атракції.
2. Підходи до структури кохання.
3. Особливості кохання у різні вікові періоди.

II. Перегляд і обговорення відеофільму "Він і вона" (Великобританія, BBC, /документальний серіал в 3-х частинах. Частина 3: «Кохання»).

Основна література: 3, 6, 7, 9.

Додаткова література: 14, 28, 38, 39, 42.

Семінар 6

Тема: Психологія сімейної взаємодії (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Проблема вибору шлюбного партнера.
2. Шлюб і кохання.
3. Зовнішні та внутрішні чинники стабільності шлюбних взаємин.
4. Чинники успішності сімейних взаємин.

II. Робота з тестом «Орієнтація на традиційні чи егалітарні стосунки».

III. Дискусія "Навіщо гендерна рівність потрібна чоловікам і жінкам?"

Основна література: 1, 3, 4, 7.

Додаткова література: 14, 22, 25, 32, 37, 40, 41.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовний модуль I. Теоретичні основи психології міжстатевих відносин

Тема 1. Проблема статі і взаємовідносин чоловіка і жінки в класичних психологічних концепціях – 6 год.

1. Підготувати доповіді за однією із тем: – 4 год.
 - Стаття в європейській філософській традиції (Античність — Середньовіччя)
 - Стаття в європейській філософській традиції (Новий Час).
 - Стаття в російській філософській традиції (XIX ст.).

- Стаття в російській філософській традиції (XX ст.).

2. Скласти порівняльну характеристику поглядів на сутність статі та проблему міжстатевих взаємин в різних психологічних концепціях. – 2 год.

Тема 2. Особливості біологічної та соціальної детермінованості психологічних відмінностей статей – 6 год.

1. Підготувати презентацію за однією із тем: – 4 год.

- Біологізаторський підхід до гендеру.

- Люди, які заперечують свою стать.

- Стили виховання хлопчиків та дівчат.

- Міфи і реальність про відмінності чоловіка і жінки.

- Чоловік і жінка в сім'ї.

- Чоловік і жінка в професійній сфері.

- Гендер, політика і влада.

2. Опишіть свою гендерну автобіографію (перше усвідомлення своєї статі, на кого прагнули бути схожим тощо). – 2 год.

Тема 3. Теорія гендера у сфері міжособистісних відносин – 4 год.

1. Студентам пропонується застосувати процедуру контент-аналізу для аналізу таких проблем:

а) мускулінність і фемінність в текстах сучасних популярних пісень.

б) гендерні стереотипи в телевізійній рекламі. – 2 год.

2. Самостійне опрацювання: Соціостатеві установки в українській етнокультурі. Говорун Т.В., Кікінежді О.М. Гендерна психологія: навчальний посібник. – К.: видавничий центр "Академія", 2004. – С. 120-131. – 2 год.

Змістовний модуль II. Психологічні особливості основних видів взаємовідносин між чоловіком і жінкою

Тема 4. Психологія романтичних взаємовідносин між чоловіком та жінкою – 6 год.

1. Скласти бібліографічний список сучасної наукової і науково-популярної літератури по проблемі романтичних взаємовідносин між чоловіком та жінкою – 2 год.

3. Здійснити порівняльний аналіз підходів до структури кохання у різних психологічних та філософських концепціях. – 2 год.

3. Проаналізувати свій улюблений фільм про кохання. Виокремити основні ідеї фільму. Проаналізувати проблеми, з якими стикаються герої фільму, та шляхи їх вирішення. Оформити як самостійну творчу роботу – 2 год.

Тема 5. Особливості сексуальних взаємовідносин чоловіка і жінки – 4 год.

1. Самостійне опрацювання першоджерела / Кон И.С. Психология ранней юности – М., 1989. //Психосексуальное развитие и взаимоотношение полов – 3 год.

2. Скласти словник до теми. – 1 год.

Тема 6. Психологічні особливості сімейної взаємодії чоловіка і жінки – 6 год.

1. Підготувати презентацію за однією із тем: – 4 год.
 - Психологія гармонійних взаємовідносин в сім'ї.
 - Сімейні конфлікти. Методи їх вирішення.
 - Особливості сімейного спілкування.
 - Причини розлучень, їх психологічний зміст.
 - Готовність старшокласника до сімейного життя.
2. Уявіть, що ви працюєте в службі знайомств. Напишіть аргументовані думки щодо кожної із запропонованих пар. Оформити як самостійну творчу роботу.

а) Моріс Л., 55 років, розлучений, тричі був одружений, закінчив Гарвардський університет, співвласник юридичної фірми, атеїст. Бажає познайомитися з молодою жінкою. Любить вечірки, не проти того, щоб випити.

Таня М., 20 років, освіта середня, працює в універмазі; в шлюбі не була; сповідає релігію мормонів. Бажає познайомитися з чоловіком старшим за неї. Любить тихі розваги в колі близьких друзів.

б) Олексій З., 48 років, вдівець з трьома маленькими дітьми, є власником сітки магазинів, іудей. Бажає знайти жінку з метою створення сім'ї.

Валентина Д., 43 роки, вдова, має дочку-підлітка; з тих пір, як втратила чоловіка, працює косметологом; єврейка. Шукає чоловіка, який дозволив би їй присвятити себе домашньому господарству і вихованню дітей.

в) Валерій Р., 22 роки, неодружений, студент старшого курсу університету, вивчає англійську філологію, православний. Навчання не залишає йому часу на зустрічі з жінками. Бажає знайти розумну, цікаву співбесідницю.

Марія М., 21 рік, в шлюбі не була, студентка передостаннього курсу університету, вивчає астрономію і історію, православна. Бажає познайомитися з молодою людиною, яка змогла б стати її товаришем по навчанню і скласти компанію в різних університетських заходах. – 2 год.

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни «Психологія міжстатевих відносин» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Кожний модуль включає бали за поточну роботу бакалавра на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Нижче подаються критерії оцінювання цих видів діяльності.

1. Критерії оцінювання роботи студента на семінарах

На семінарському занятті оцінюються:

- усні відповіді студентів;
- участь в обговоренні дискусійних питань;
- участь у ділових, рольових іграх та їх обговоренні;
- аналіз ситуаційних завдань та вміння доведення власної думки;

- підібрана інформація щодо соціально-психологічних проблем, новин вітчизняного/зарубіжного літератури;
- вирішення практичних ситуацій
- реферативні виступи, презентації тощо.
- письмові завдання

Критеріями оцінки роботи студента на семінарах при усних відповідях є:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки.

при виконанні письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність;
- логічна послідовність;
- вміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

2. Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Кількість балів за роботу під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких критеріїв:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань 1б;
- ✓ повний обсяг їх виконання 1б;
- ✓ якість виконання навчальних завдань 2 б;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань 1б;

5 балів – максимальна кількість балів, яку студент може отримати за виконання одного завдання для самостійної роботи. Кількість та складність завдань залежить від кількості годин відведених на самостійну роботу до того або іншого модуля (див п. VI). Загальна оцінка за виконання самостійної роботи до модуля визначається так: сума набраних студентом балів за виконання всіх завдань до модуля розділити на кількість завдань (зазвичай це 2-3 завдання до кожної теми). Максимальна кількість балів за модуль – 5б.

Окремі види самостійної роботи, які виконує бакалавр за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях

3. Модульний контроль та критерії його оцінювання

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль є підсумком певного етапу вивчення дисципліни та здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля. Його мета – виявлення проміжних результатів засвоєння студентами змісту навчальної дисципліни. Модульний контроль з курсу «Психологія міжстатевих відносин» проводиться згідно і тематичним планом. Модульний контроль проводиться у вигляді контрольної роботи, яка містить 2 запитання, що потребують письмової відповіді. Максимальну кількість балів, яку студент може отримати за відповідь на одне запитання – 10 (критерії

оцінювання письмових відповідей студента на запитання подано у табл. 8.1). Окрім того модульна контрольна робота містить 5 тестових завдань. За кожну правильну відповідь виставляється 1 бал. Максимальна оцінка за виконання однієї модульної роботи – 25 балів. Розроблено 4 варіанти контрольних робіт до кожного модуля.

Таблиця 8.1

Критерії та шкала оцінювання відповідей студента на запитання модульної контрольної роботи

Критерії оцінки	Максимальний бал	Рівень відповідності виконаного завдання критеріям та оцінка рівня			Бал студента
Повнота розкриття питання	3б	3 б Питання розкрито у повному обсязі, без помилок	2 б Питання розкрито у повному обсязі, але упущені окремі деталі	1-0 б Питання розкрито не в повному обсязі, мають місце помилки	
Науковість, обґрунтованість, логічність	3б	3б: відповідність теоретичним положенням, обґрунтованість позиції, матеріал подається у логічній послідовності	2б логіка викладу присутня, однак не вистачає ілюстрації отриманих узагальнень, або ж їх обґрунтування	1-0 б відсутня чітка логіка викладу, студент не структурує матеріал, аналіз не відповідає теоретичним положенням	
Вміння формулювати висновки	2 б	2б висновки логічні, аргументовані, повні	1б висновки аргументовані, однак, узагальнення не зовсім відповідають теоретичним положенням	0б виклад матеріалу без узагальнень	
Творчий підхід у розкритті питання	2б	2б своє авторське бачення розкриття проблеми, вміння застосувати знання в практичній діяльності	1б прояви елементів творчості, застосування знань в практичній діяльності є дещо розпливчатим.	0 б відсутнє своє бачення вирішення проблеми, студент діє за заданою схемою	
Загальна кількість балів					

Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.2, табл. 8.3., табл. 8.4.

Таблиця 8.2

Розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Психологія міжстатевих відносин».

Види навчальної роботи студентів	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Максимальна кількість балів
Відвідування лекції	1	8	8
Відвідування сем. занять	1	6	6
Робота на семінарському занятті	10	3	30
Виконання домашнього завдання	5	2	10
Модульна контрольна робота	25	2	50
разом			104

Індекс перерахунку: $104/100=1,04$

Всі рейтингові бали, що обрав студент, вираховуються так: набрана студентом кількість балів ділиться на 1,04

Таблиця 8.3

Розрахунок максимальної кількості рейтингових балів за видами поточного та підсумкового контролю

№ п/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів	Максимальна кількість рейтингових балів
1.	Робота на семінарах, лекціях (Змістовий модуль 1)	27	26
2.	Робота на семінарах, лекціях (Змістовий модуль 2)	17	16,3
3.	Модульні контрольні роботи (1, 2)	50	48
4.	Самостійна робота	10	9,7
	Підсумковий рейтинговий бал		100

Таблиця 8.4

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Кількість балів
«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F	1-34

«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX	35-59
«задовільно»	E	60-68
	D	69-74
«добре»	C	75-81
	B	82-89
«відмінно»	A	90-100

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

➤ **Методи письмового контролю:** модульна контрольна робота, творча робота, звіти про виконання самостійної роботи.

➤ **Методи комп'ютерного контролю:** тестові програми.

➤ **Методи самоконтролю:** самостійне оцінювання своїх знань, самоаналіз.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій, семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація, перегляд відео-касета.

- Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації:

індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення:

репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю:

під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою, виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості тощо.

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ банк психодіагностичних методик;
- ✓ відео-касети;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для модульного оцінювання

навчальних досягнень студентів.

Х. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Берн Ш. Гендерная психология. – СПб., 2002. – 320 с.
2. Говорун Т.В., Кікінежді. Гендерна психологія: Навчальний посібник. – К.:Видавничий центр «Академія», 2004. – 308 с.
3. Ильин Е.П. Дифференциальная психофизиология мужчины и женщины. – СПб., 2002. – 544 с.
4. Клецина И.С. Гендерная социализация: Учебное пособие. – СПб: Издательство РГПУ им. А.И. Герцена, 1998. – 92 с.
5. Луковицкая Е.Г. Введение в гендерные исследования: Учебное пособие. – Великий Новгород: НовГУ им. Ярослава Мудрого, 2002. – 88 с.
6. Майерс Д. Социальная психология. – СПб., 1998. – 688 с.
7. Пиз А., Пиз Б. Язык взаимоотношений (Мужчина и женщина). – М., 2000. – 400 с.
8. Практикум по гендерной психологии / Под ред. И.С. Клециной. – СПб., 2003. – 480 с.
9. Райгородський Д.Я. Психология и психоанализ любви. Учебное пособие для факультетов психологи, педагогики и социальной работы. – Самара: Издательский Дом «БАХРАМ-М», 2007. – 688с.

Додаткова література

10. Адлер А. Наука жить. – Киев, 1997. – 288 с.
11. Айвазова С.Г. Гендерное равенство в контексте прав человека. Пособие. – М., 2001. — 80 с.
12. Айслер Р. Чаша и клинок. – М., 1993.
13. Алешина Ю.Е., Лекторская Е.В. Ролевой конфликт работающей женщины // Вопросы психологии. – 1989. – №5. – С.80-88.
14. Грэй Джон. Мужчины с Марса, женщины с Венеры / Пер. с англ. - :ООО Издательство «София», 2009. – 352 с.
15. Булавина Т. Женщины-психологи о женской психологии // Гендерные исследования. – Харьков: ХЦГИ, 2000. – № 5. – С.225-240.
16. Вейнинггер О. Пол и характер. – М., 1992. — 480 с.
17. Винникотт Д. Игра и Реальность. – М., 2002. – 288 с.
18. Виноградова Т.В., Семенов В.В. Сравнительное исследование познавательных процессов у мужчин и женщин: роль биологических и социальных факторов // Вопросы психологии. – 1993. – № 2. – С. 63-71.
19. Виткин Дж. Правда о женщинах (14 мифов, сочиненных мужчинами). – СПб., 1996. – 256 с.
20. Геодакян В.А. Эволюционная теория пола // Природа, 1991, № 8– с. 60-69.
21. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда // Хрестоматия к курсу "Основы гендерных исследований". – М., 2001. – С. 192-196.
22. Энгельс Ф. Происхождение семьи, частной собственности и государства // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. 2-е изд. –Т. 21.

23. Клецина И.С. Гендерная проблематика в работах российских психологов // Гендерные проблемы в общественных науках / Отв. ред. Н.М. Семашко. – М., 2001. – С. 72-84.
24. Клецина И.С. Развитие гендерных исследований в психологии на Западе // Иной взгляд. Международный альманах гендерных исследований. — Минск, 2001 – № 3. – С. 18-21.
25. Клецина И.С. Партнерство в межличностных отношениях: гендерный подход // Gross Vita. – Вып. 3. (<http://giacgender.narod.ru>).
26. Клецина И.С. Психология половых различий в контексте гендерных исследований // Gross Vita. – Вып. 2. (<http://giacgender.narod.ru>)
27. Клименкова Т.А. Женщина как феномен культуры. Взгляд из России. – М., 1996. – 160 с.
28. Кон И.С. Сексуальная культура в России. Клубничка на березке. М., 1997. – 464 с.
29. Ломброзо Ч., Ферреро Г. Женщина преступница и проститутка / Предисл. В.С. Чудновского. – Ставрополь: Торба, 1991. – 224 с.
30. Маккена Т. Пища богов. – М., 1995. – 379 с.
31. Митина О.В., Петренко В.Ф. Кросскультурное исследование стереотипов женского поведения (в России и США) // Вопросы психологии. – 2000. – № 1. – С. 68-86.
32. Нечаева Н.А. Патриархатная и феминистская картины мира: анализ структуры массового сознания // Гендерные тетради. СПб., 1997. – Вып. 1. – С. 17-43.
33. Попова Л.В. Проблемы самореализации одаренных женщин // Вопросы психологии. – 1996. – № 2. – С. 31-42.
34. Правда о женщинах. // Сам себе психолог / <http://psy.ft.inc.ru>. Рассылка № 11а от 9 марта 2000 г.
35. Резниченко Л. Мужчина и женщина: откуда взялись различия? // Энергия. – 1999. – № 8. – С. 58-62.
36. Тайсон Ф., Тайсон Р. Психоаналитические теории развития. – Екатеринбург, 1998. – 528 с.
37. Ушакин С. Поле пола: в центре и по краям // Вопросы философии. 1999. № 5.
38. Фрейд З. Три статьи по психологии сексуальности // Фрейд З. Основной инстинкт. – М., 1997. – С. 15-127.
39. Фромм Э. Искусство любви: исследование природы любви. – М., 1990. – 62 с.
40. Фромм Э. Мужчина и женщина. – М., 1998. – 512 с.
41. Хорни К. Психология женщины // Хорни К. Наши внутренние конфликты. – М., 2000. – С. 256-555.
42. Хорни К. Женская психология. СПб., 1993. – С. 76-87.
43. Юнг К.Г. Об архетипе и особенно о понятии Анима // Юнг К.Г. Бог и бессознательное. – М., 1998. – С. 99-121.